

מדברים או עושים? הבדלי מגדר בעיסוק בפעילות גופנית בישראל בפתח המאה העשרים ואחת

תקציר:

סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין¹
סבינה ליסיצה^{2,1}
יאיר גלילי^{2,1}

¹המכללה על שם זינמן במכון וינגייט
²המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון

היעדר פעילות גופנית מהווה גורם משמעותי המשפיע על תחלואה, תמותה ועלויות גבוהות לטיפול רפואי בחברה המערבית. ההתקדמות הטכנולוגית בעשורים האחרונים הפכה את אורח החיים לנייח ולסביל יותר, והשפיעה בכך לרעה על בריאות האוכלוסייה. חרף העובדה ששיעור הישראלים המצהירים על פעילות גופנית באופן קבוע עולה והולך, הוא עדיין נמוך יחסית למדינות המערב. המחקר הנוכחי נערך במטרה לסייע לתכנון מדיניות לעידוד הפעילות הגופנית בשעות הפנאי על ידי מיפוי האוכלוסייה היהודית הבוגרת, על פי עיסוק בפעילות זו ועמדות כלפי ספורט.

הנתונים נאספו במסגרת פרויקט ה-ISSP בשנת 2007 בשיטת ראיונות פנים אל פנים בבתי המרואיינים. במדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית היהודית בגילאי 18 ומעלה נכללו 1,032 מרואיינים. על מנת לסווג את האוכלוסייה לקבוצות נערך ניתוח האשכולות (Cluster analysis).

ממצאי המחקר מצביעים על כך, שלא ניתן להתייחס לכלל העוסקים בפעילות גופנית כמקשה אחת, אלא שיש לסווגם לארבעה טיפוסים מובחנים: טיפוס "הספורטאי הנשמה" לא זו בלבד שעמדותיו כלפי ספורט חיוביות, אלא שהוא גם מבצע בפועל פעילות גופנית בזמן הפנאי; טיפוס ה"אנטי ספורט" מאופיין בדרך כלל בעמדות שליליות כלפי הספורט ובאי ביצוע פעילות גופנית; טיפוס "ספורטאי הכורסה" מחזיק בעמדות אוהדות כלפי הפעילות הספורטיבית ואף צופה בפועל בפעילות זו, אך אינו מבצע כל פעילות גופנית בדרך כלל; "ספורטאי האופנה", למרות שהוא אינו מביע עמדות חיוביות כלפי ספורט, עוסק בפעילות גופנית בזמן הפנאי בהתמדה.

באשר להבדלי המגדר, נמצא כי נשים נוטות יותר להשתייך לטיפוסי אופנת הספורט ואנטי ספורט, לעומת גברים, הנוטים להיות חלק מספורטאי הנשמה וספורטאי הכורסה. ניתן להבחין, כי ההבדלים בין גברים ונשים מצויים בעמדות כלפי הפעילות יותר מאשר בפעילות עצמה. גברים מחזיקים בעמדות אוהדות כלפי הספורט, בעוד שנשים מביעות עמדות פחות חיוביות ועוסקות בפעילות גופנית מתוך מניעים אינסטרומנטליים. ניתן להסביר הבדלים ביחס לפעילות גופנית בהבדלי מגדר בתהליך החיברות. לפיכך ניתן לשער, כי אם מניעים אינסטרומנטליים אלה ימולאו באמצעים חלופיים, הרי שקיים חשש כי נשים יפחיתו או אף יפסיקו את פעילותן הגופנית, והתועלות הבריאותיות של הפעילות הגופנית לא יושגו.

על מנת למנוע השלכות אלה, חשוב שסוכני החברות המרכזיים יפעלו לקידום המניעים ההישגיים, התחרותיים והחברתיים לעיסוק בפעילות גופנית בקרב שני המינים, ולא בקרב גברים בלבד.

מילות מפתח:
KEY WORDS

פעילות גופנית; פנאי; התנהגות ועמדות; בריאות ומגדר.
Physical activity; Leisure; Health; Stands and behavior; Gender

חרף העובדה ששיעור הישראלים המצהירים על פעילות גופנית באופן קבוע עולה והולך (בשנת 2008 הצהירו 30% על עיסוק בפעילות הגופנית 3 פעמים או יותר בשבוע, בעוד שבשנת 1992 הצהירו על כך 20% בלבד [2] (סקרים של איגוד הספורט העממי 1992-2008) – שיעור נמוך יחסית למדינות המערב [2]. ההתקדמות הטכנולוגית בעשורים האחרונים הפכה את אורח החיים לנייח וסביל יותר, והשפיעה בכך לרעה על בריאות של האוכלוסייה [3]. על פי ארגון הבריאות העולמי, היעדר פעילות גופנית גורם ברחבי העולם כמעט ל-2 מיליון מקרי תמותה בשנה [4]. הבעיה מתחילה מגיל

הקדמה

היעדר פעילות גופנית במדינות המערב מהווה גורם משמעותי המשפיע על תחלואה, תמותה ועלויות גבוהות בטיפול רפואי. פעילות גופנית סדירה מפחיתה באופן ניכר את הסיכון למחלות כמו אוטם שריר הלב, סרטן, סוכרת, יתר לחץ דם, השמנה, אוסטיאופורוזיס ומחלות רבות אחרות. פעילות גופנית מקטינה מתח ודיכאון, מגדילה את פריון העבודה, משפרת תפקוד נפשי ומיני ומאיטה את תהליך ההזדקנות [1].

טבלה 1:
ניתוח אשכולות

Sign	F	ממוצעים				אשכול	N
		עיסוק בספורט אופנה	ספורטאי כורסה	אנטי ספורט	ספורטאי בנשמה		
000.	45.6	3.43	1.40	3.22	2.27	באיזו מידה חשובה לך בריאות גופנית או נפשית כסיבה לעיסוק בספורט (סולם 1-4)	
000.	15.4	3.02	3.1	2.64	3.15	באיזו מידה חשוב לך להיראות טוב כסיבה לעיסוק בספורט (סולם 1-4)	
000.	18.7	4.18	4.43	3.99	4.49	עמדה: השתתפות בספורט מפתחת את אופיים של ילדים (סולם 1-5)	
000.	50.6	2.99	3.67	2.95	3.66	באיזו מידה אתה גאה כאשר ישראל מצליחה בתחרות ספורט או משחק בינלאומיים (סולם 1-4)	
000.	2090.4	3.93	1.28	1.09	4.1	באיזו תדירות עוסק בפעילות גופנית, כגון: ספורט, חדר כושר, הליכה (סולם 1-5)	
000.	1668.3	1.28	3.71	1.11	3.93	באיזו תדירות צופה באירועים ספורטיביים (סולם 1-5)	

לשיעוק חלוקת התפקידים המגדריים לאורך הזמן. הגורם הפיזי, העומד בבסיס הספורט התחרותי, מחדד את ההבדלים הביולוגיים בין המינים ומעניק עמדה מועדפת לגברים, שמאוחר יותר מתורגמת לעליונות "טבעית" גם בשדות חברתיים נוספים [15], כדוגמת העיסוק בפעילות גופנית בשעות הפנאי. כאמור, המטרה במחקר הנוכחי הייתה למפות את האוכלוסייה היהודית בישראל בנוגע לפעילות הגופנית בזמן הפנאי ועמדות כלפי ספורט, תוך שימת דגש על הבדלי המגדר.

שיטה

תיאור המדגם

הנתונים נאספו במסגרת פרויקט ה־International Social Survey Program (ISSP), שמטרתו מחקר השוואתי בינלאומי באמצעות סקרי עמדות המתקיים במדינות שונות, תוך בקרה קפדנית על כלי המחקר ודרכי איסוף הנתונים. איסוף הנתונים התבצע בשנת 2007 על ידי סוקרים מיומנים בשיטת פנים אל פנים בבתי המרואיינים, בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית היהודית הבוגרת¹ (מעל גיל 18 שנה). נכללו 1,032 מרואיינים: 53% נשים ו-47% גברים. גילם הממוצע היה 47.3 (חציון 46). מספר שנות לימוד ממוצע היה 12.95 (חציון 12). עשרים ושלושה אחוזים מהמרואיינים היו רווקים, 57% נשואים או חיים בזוגיות ו-20% גרושים, פרודים או אלמנים. הכנסה ממוצעת ברוטו למשק בית הייתה 8,437 ₪ (חציון – 7,000 ₪).

ניתוח

על מנת לענות על השאלה המרכזית שהועלתה במחקר זה, קרי, כיצד ניתן לסווג את האוכלוסייה היהודית הבוגרת לקבוצות לפי עמדות כלפי הפעילות הספורטיבית והעיסוק בספורט, נערך ניתוח אשכולות (Cluster analysis). ניתוח אשכולות מיועד לסיווג האוכלוסייה לקבוצות שונות זה מזה במשתנים הנבחרים, כאשר בתוך הקבוצה נשמרת הומוגניות במאפיינים אלה. לניתוח הוכנסו

צעיר ומחמירה בשנים האחרונות, עם הצפייה הממושכת במסכי הטלוויזיה והמחשב. עלייה בקרב העוסקים בפעילות גופנית, אף בשיעורים קטנים, עשויה להביא לחיסכון של מאות מיליוני שקלים בשנה. כך לדוגמה, בדו"ח השנתי שפורסם בידי מרכז מניעה ובקרה של מחלות בארה"ב, הוערך כי עידוד אנשים לאורך חיים פעיל יותר יקצץ את ההוצאות הרפואיות השנתיות בארצות הברית בהיקף של מעל 70 מיליארד דולר [5]. במונחי עלות תועלת, נתונים דומים מעלים הערכה, כי השקעה של דולר אחד לעידוד פעילות גופנית מניבה רווח של יותר משלושה דולרים בחיסכון בטיפול רפואי. לפיכך, עידוד לפעילות גופנית הופך להשקעה כדאית ביותר לכלכלת הבריאות של כל חברה מודרנית.

השאיפה במחקר הנוכחי הייתה לסייע בתכנון מדיניות לעידוד הפעילות הגופנית בשעות הפנאי בישראל. במחקר מוצע מיפוי ראשוני של האוכלוסייה היהודית הבוגרת על פי עיסוק בפעילות זו, ועל פי עמדותיו כלפי פעילות גופנית וספורט.

על מנת למפות את הפעילות הגופנית בקרב קבוצות המרכיבות את האוכלוסייה, יש להכיר את ארבע הקטגוריות השונות המסבירות את המניעים האישיים לפעילות גופנית: מניעי משימה (הנאה, שיפור מיומנות, שאיפה למצוינות); מניעי דימוי עצמי (השוואה עם האחר); מניעים חברתיים (השתייכות ואינטראקציה); וצורך בתגמולים חיצוניים (הכרה חברתית ומעמד) [6]. לפי **רביב וינץ** [7], תרומתם של מניעים אלה אינה אחידה, והיא מושפעת מגורמים שונים ובמיוחד ממגדר. נשים מייחסות חשיבות רבה יותר לגורמים כמו הפחתת לחץ, שיפור כושר גופני, גמישות, שמירה על משקל והופעה חיצונית, לעומת גברים, המייחסים למניע התחרות חשיבות רבה [8, 9].

אחד ההסברים המרכזיים להבדלים מגדריים בפעילות גופנית בכלל ובמניעים לפעילות זו בפרט, נעוצים בתהליכי החברות השונים שעוברים בנים ובנות במהלך חייהם. הפעילות הגופנית והספורט ממלאים מקום נכבד בתהליכי החברות המגדריים [10-18]; סוכני החברות מנתבים את הבנים לכיוונים הרציונליים והפיזיים ואת הבנות לכיוונים הרגשיים והאסתטיים. הציפיות והדרישות השונות מבנים ומבנות ביחס לפעילות הגופנית, מכוונות אותם לשמירה על תפקידי המגדר המסורתיים. כך לדוגמה, ציפיות מבנות ליטול חלק בענפי ספורט פחות פיזיים ויותר אסתטיים, וציפיות מהבנים להשתתף בענפי ספורט המחייבים כוח ומגע גופני מאסיבי, תורמים

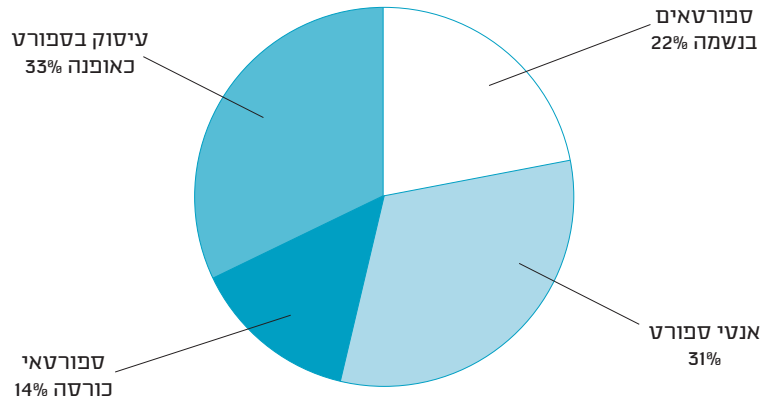
¹המדגם הכללי כלל גם 313 מרואיינים ערבים, אולם במחקר זה התייחסנו לאוכלוסייה היהודית בלבד.

נמוכה. מרואיינים אלה נוטים להסכים עם כך שהעיסוק בספורט נועד לשמור על הבריאות הגופנית והנפשית, ובמטרה להיראות טוב. המשתייכים לאשכול זה מסכימים פחות עם כך שעיסוק בספורט מפתח את אופיים של ילדים, ואדישים יותר להצלחות של ישראלים בתחרויות ספורט או משחק בינלאומיות בהשוואה לאשכולות 1 ו-3. אשכול זה כונה בשם טיפוס "העיסוק בספורט כאופנה".

כפי שניתן לראות מהתפלגות של השתייכות המרואיינים לאשכולות השונים (תרשים 1), שני טיפוסים בולטים בקרב המרואיינים הם "אנשי עיסוק בספורט כאופנה" ו"אנשי אנטי ספורט". לכל אחת מהקבוצות הללו משתייכים כשליש מהמרואיינים. ל"ספורטאים בנשמה" משתייכים 22% מהמרואיינים, ואילו לטיפוס "ספורטאי הכורסה" משתייכים 14% מהמרואיינים.

אולם תמונה זו משתנה כשנבחנת ההתפלגות של השתייכות המרואיינים לאשכולות לפי מגדר. נמצאו הבדלים משמעותיים ביותר בין שני המגדרים מבחינת ההשתייכות לקבוצות ($\chi^2(3; 1028) = .41^{**}$, Cramer's V). נשים נוטות להשתייך לטיפוס "אנטי-ספורט" ו"עיסוק בספורט כאופנה" יותר מגברים, ואילו גברים נוטים להשתייך ל"ספורטאים בנשמה" ולטיפוס "ספורטאי הכורסה" יותר מנשים. ההבדלים המשמעותיים ביותר בין שני המגדרים נרשמו בנוגע להשתייכות לטיפוסים "ספורט בנשמה" ו"אנטי ספורט" – שני טיפוסים שמהווים למעשה תמונת ראי אחד של השני.

תרשים 1: השתייכות המרואיינים לטיפוסים השונים על פי דפוס העיסוק בספורט (N = 1032)

7 משתנים², והוא בוצע באמצעות 10 איטרציות (Iterations). כתוצאה מהניתוח סווגו המרואיינים לארבע קבוצות מובחנות.

ממצאי המחקר

ממצאי ניתוח האשכולות מוצגים בטבלה 1. כפי שמודגם בטבלה זו, לעיסוק בספורט ולביקורים באירועי ספורט נמצאה יכולת ההבחנה הגבוהה ביותר בין הקבוצות השונות (לפי ערכים של F). המשתייכים לאשכול הראשון עוסקים בפעילות גופנית בתדירות גבוהה, צופים באירועי ספורט בתדירות גבוהה למדי, רואים חשיבות גבוהה לעיסוק בפעילות גופנית למען בריאות גופנית ונפשית, וכדי להיראות טוב, מסכימים במידה גבוהה מאוד כי השתתפות בספורט מפתחת את אופיים של ילדים, וגאים מאוד כאשר ישראל מצליחה בתחרויות ספורט או משחק בינלאומיות. אשכול זה נקרא בשם טיפוס "ספורטאי בנשמה".

המשתייכים לאשכול השני אינם עוסקים בפעילות גופנית, אינם צופים באירועי ספורט, ורואים חשיבות פחותה בהשוואה לאשכולות אחרים לעיסוק בפעילות גופנית למען בריאות גופנית ונפשית, וכדי להיראות טוב. המשתייכים לאשכול זה מסכימים פחות מאחרים לכך שעיסוק בספורט מפתח את אופיים של ילדים, ואדישים יותר מאשכולות 1 ו-3 להצלחות של ישראלים בתחרויות ספורט או משחק בינלאומיות. אשכול זה נקרא בשם טיפוס "האנטי-ספורט". המשתייכים לאשכול השלישי אינם עוסקים בפעילות גופנית, אך צופים בתדירות גבוהה באירועי ספורט. מרואיינים אלה רואים חשיבות גבוהה לעיסוק בפעילות גופנית למען בריאות גופנית ונפשית, וכדי להיראות טוב, מסכימים במידה גבוהה מאוד כי השתתפות בספורט מפתחת את אופיים של ילדים, וגאים מאוד כאשר ישראל מצליחה בתחרויות ספורט או משחק בינלאומיות. אשכול זה נקרא בשם טיפוס "ספורטאי הכורסה".

ניתן לראות, כי המשתייכים לאשכול הרביעי נוטים לעסוק בפעילות גופנית בתדירות גבוהה למדי, אך צופים באירועי ספורט בתדירות

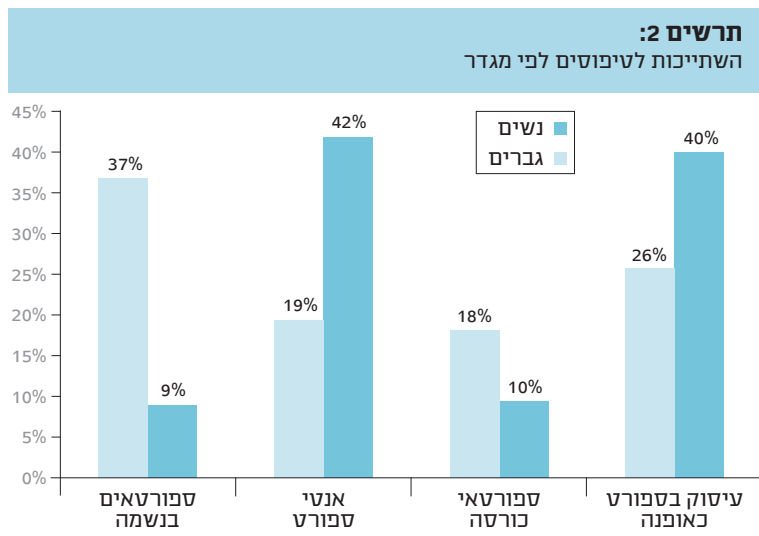
² כוון שלפריט "תדירות העיסוק בספורט" נמצאה חשיבות מיוחדת במחקרנו, הוחלט להעניק למשתנה זה משקל יתר. לשם כך הוא הוכנס לניתוח פעמיים, כאשר שאר המשתנים הוכנסו פעם אחת בלבד.

דיון

ממצאי המחקר מצביעים על כך, שלא ניתן להתייחס לכלל העוסקים בפעילות גופנית כמקשה אחת. האוכלוסייה היהודית הבוגרת מופתה במחקר זה בנוגע לפעילות הגופנית בזמן הפנאי ולעמדות כלפי ספורט. ממצאי המחקר מציינים ארבעה טיפוסים מובחנים. על פי הממצאים, טיפוס "הספורטאי בנשמה" לא זו בלבד שעמדותיו כלפי ספורט חיוביות, אלא שגם בפועל הוא מבצע פעילות גופנית בזמן הפנאי. גם טיפוס "האנטי ספורט" מאופיין בהלימה בין העמדות בהן הוא מחזיק לבין התנהגותו בפועל: עמדות שליליות כלפי הספורט ואי ביצוע פעילות גופנית בדרך כלל. אולם בבואנו לאפיין את טיפוס "ספורטאי הכורסה", ניתן לראות כי למרות שטיפוס זה מחזיק בעמדות אוהדות כלפי הפעילות הספורטיבית ואף צופה בפועל בפעילות זו, הרי שהוא אינו מבצע בדרך כלל כל פעילות גופנית. בדומה, "ספורטאי האופנה", למרות שאינו מביע עמדות חיוביות כלפי ספורט, עוסק בפעילות גופנית בזמן הפנאי בהתמדה.

ההתאם למהות הטיפוסים שהתקבלו, ניתן לקשר כל אחד מהם לארבעת המניעים שהוזכרו בהקדמה: מניעי משימה, מניעי דימוי עצמי, מניעים חברתיים וצורך בתגמולים חיצוניים. כך, לדוגמה, ניתן שער כי "ספורטאי בנשמה" מונע בעוצמה גדולה יותר ממניעי משימה ומניעים חברתיים, בעוד ש"עוסקים בפעילות גופנית כאופנה" מופעלים בצורך בתגמולים חיצוניים ובמניעי דימוי עצמי. סביר להניח כי "ספורטאי כורסה" מאופיינים במניעים חברתיים, אך ברמה שאינה מספקת לעיסוק בפעילות הגופנית בפועל. באשר לטיפוס "אנטי ספורט", ההנחה היא כי כל ארבעת המניעים נוכחים ברמה נמוכה או נעדרים כליל.

מאפיין הטיפוסים מבחינת מגדר, עולה הבדל משמעותי בין גברים ונשים. נשים נוטות יותר להשתייך לטיפוסים אופנת הספורט ואנטי ספורט, לעומת גברים, הנוטים להיות חלק מספורטאי הנשמה וספורטאי הכורסה. ניתן להבחין, כי ההבדלים בין גברים ונשים הם בעמדות כלפי הפעילות יותר מאשר בפעילות עצמה. גברים

נושא זה ראוי למחקר מעמיק נוסף. תקוותנו היא כי המחקר הנוכחי יסייע לעוסקים במלאכת העידוד לפעילות ויתרום בהבנת ההימנעות מפעילות בקרב חלק מהאוכלוסיה בישראל.

מחברת מכותבת: סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין

אשדוד

טלפקס: 08-8676183

דוא"ל: svetla@post.tau.ac.il

מחזיקים בעמדות אוהדות כלפי הספורט, בעוד שנשים מביעות עמדות פחות חיוביות. ממצאים אלה עולים בקנה אחד עם מחקרים נוספים שנטען בהם, כי נשים מייחסות חשיבות רבה יותר למניעי דימוי עצמי ולתגמולים חיצוניים, לעומת גברים, המייחסים חשיבות רבה יותר למניעי משימה ולמניעים חברתיים, כגון תחרותיות והשתייכות קבוצתית.

כפי שהוסבר בתחילת מאמר זה, את ההבדלים במניעים של פעילות גופנית ניתן להסביר בהבדלי מגדר הנוצרים בתהליך הסוציאליזציה. כיוון שגם כיום מצביעות תוצאות המחקרים על הבדלי מגדר בתהליכי חברות, המעצבים את העמדות וההתנהגות בנושא ספורט, לא ניתן לצפות לשינויים מרחיקי לכת בנושאים אלה בטווח הקרוב. לפיכך, אם מניעים אינסטרומנטליים ימולאו באמצעים חלופיים, הרי שקיים חשש כי נשים תפחתנה או אף תפסקנה את פעילותן הגופנית. כתוצאה מאמצעים חלופיים אלה (כגון ניתוחים פלסטיים), תצלחנה הנשים להוריד במשקל ולהיראות טוב, אולם לא תושגנה באופן כזה התועלות הבריאותיות האחרות הנגזרות מפעילות גופנית.

על מנת למנוע השלכות אלה, יש לפעול לשינוי המניעים – בעיקר בקרב נשים. חשוב שסוכני החברות המרכזיים יפעלו לקידום המניעים ההישגיים, התחרותיים והחברתיים לעיסוק בפעילות גופנית בקרב שני המינים ולא בקרב גברים בלבד. מאחר שלמידת התפקידים והפנמת הציפיות מתחילות בילדות ומלוות את האדם כמעט בכל שלב במהלך חייו, הרי שגישה זוהי כלפי בנים ובנות בנושא ספורט ופעילות גופנית בגיל הצעיר מצד סוכני חברות מרכזיים (משפחה, מורים, חברי קבוצת גיל ואמצעי תקשורת), עשויה לטשטש את ההבדלים הברורים שנמצאו בגיל מאוחר יותר במחקר זה.

ביבליוגרפיה

1. Netz, Y, Zeev A, Arnon M & Tenenbaum G, Reasons attributed to omitting exercising: a population-based study. *J Sport & Exercise Psychol*, 2008; 6: 9-23.
2. Sports for all Council in Israel. Physical activity in Israel - National survey. 2008 Tel-Aviv: Sports for all council
3. Scheinowitz M, Danner R, Goldbourt U & Marom-Kilbansky R, Pre-participation screening of individuals engaging in non-competitive physical activity. *Harefuah*, 2008; 147, 611-618.
4. WHO, The world health report 2002 - Reducing Risks, Promoting Healthy Life. <http://www.who.int/whr/2002/en> Last retrieved Apr3 .rd.2009,
5. Harvard School of Public Health, Staying Active: Every Body's Path to Better Health. 2007. <http://www.hsph.harvard.edu/nutritionsource/staying-active/staying-active-full-story/index.html#references>. Last retrieved Apr. 3rd, 2009.
6. Gray-Lee JW & Granzin KL, Understanding participation in exercise and sport: an extended application of personal investment theory. *J Sport Behav*, 1997; 20: 37-53.
7. Netz Y & Raviv S, Reasons for participating in physical activity among elderly in Israel. *Gerontology*, 2003: 68-83.
8. Duda J L, Goal perspectives, participation and persistence in sport. *Intern J Sport Psychol*, 1989;20:42-56.
9. Finkenber ME, DiNucci JM, McCune SL & McCune ED, Analysis of course type, gender and personal incentives to exercise. *Perceptual and Motor Skills*, 1994; 78: 155-159.
10. Fejgin N, Participation in high school competitive sport: a subversion of school mission or contribution to academic goals? *Sociol Sport J*, 1994; 11, 211-230.
11. Theberge N, Gender, sport and the construction of community: a case study from women's ice hockey. *Sociol Sport J*, 1995; 12; 389-402.
12. Young K, Women, sport & physicality. *Intern Rev Sociol Sport*, 1997; 32: 297-305.
13. Scraton S, Fasting K, Pfister G & Bunuel A, It's still a man's game? *Intern Rev Sociol Sport*, 1999; 34: 99-112.
14. Martin KA, Becoming a gendered body: practices of preschoolers. *Am Sociological Rev*, 1998; 63: 493-511.
15. Kane MJ & Snyder EE, Sport typing: the social "containment" of women in sport. *Arena Rev*, 1989; 13: 77-96.
16. Hall MA, The discourse of gender and sport: from femininity to feminism. *Sociol Sport J*, 1988; 5: 330-340.
17. Fletcher JK, Gender perspectives on work and personal life research. In: Bianchi S, Casper L & King R (Eds.), *Work, Family, Health and Well-Being* (pp. 329-342). 2005. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
18. Haas L & Hwang CB, Gender and organizational culture: correlates of companies' responsiveness to fathers in Sweden. *Gender & Society*, 2007; 21:52-79.